

**COL.(RTR.) COSTACHE PÂNZARIU ȘI MR.(RTR.) ION PICĂ**  
**Doi seniori, veterani ai învățământului militar românesc de radiolocație!**

**Mărturiile a doi dintre Seniorii Radiolocației Românești, martori și actori ai acestei  
fabuloase perioade din Istoria Radiolocației**

Printr-o întâmplare fericită, prin luna martie a anului curent, 2021, într-un centru comercial din București, are loc o întâlnire absolut banală între Gl.Bg.(Rtr.) Ionel Cantaragiu și un domn în vârstă. În urma discuției relativ scurte între cei doi, a reieșit că domnul se numește Ion Pică, este maior în retragere, fost ofițer de radiolocație, promoția 1953, Brașov și fost elev în Batalionul 5 Elevi Radiolocație, înființat la data de 12 aprilie 1951 în cadrul Școlii Militare de Ofițeri de Transmisiuni din Sibiu.

Întrucât știrea era destul de incitantă pentru cei care sunt implicați în cunoașterea și scoaterea din neuitare a istoriei radiolocației în România, Gl. Bg.(Rtr.) Ionel Cantaragiu îi povestește colegului său Lt.col.(Rtr.) Ladislau Penzes întâmplarea, iar acesta dlui Col.(Rtr.) Nicolae Timofie și subsemnatului, eu considerând de la început că știrea este una senzațională, deoarece nu aveam atunci cunoștință că ar mai exista cineva în viață din prima generație de ofițeri de radiolocație.

Drept urmare mi-am exprimat opinia că nu trebuie să pierdem ocazia, având în vedere vârsta foarte înaintată a domnului Pică, 87 de ani, de a obține o mărturie orală sau scrisă din partea dânsului. Am căzut toți de acord ca Gl. Bg. (Rtr.) Ionel Cantaragiu și Col.(Rtr.) Ion Sofronie să-l contacteze telefonic, să obțină acordul dânsului în această problemă.

Ulterior, la scurt timp lucrurile s-au precipitat după ce am hotărât să scriu un articol aniversar, sinteză cronologică a învățământului militar românesc de radiolocație, la împlinirea la 12 aprilie a 70 de ani de înființarea batalionului de elevi de radiolocație de la Sibiu.

Acțiunea colegilor din București a rămas să fie îndeplinită cât mai curând, la nivel profesionist.

În paralel cei doi colegi de la Timișoara au continuat investigațiile și au găsit în viață încă trei foști elevi de la Sibiu: Col.(Rtr.) Costache Pânzariu, Col.(Rtr.) Ion Vodă și Col.(Rtr.) Iosif Miloș.

Personal i-am contactat telefonic pe dl Col.(Rtr.) Pânzariu și dl Mr.(Rtr.) Pică, cărora le-am solicitat și au fost de acord să-mi relateze într-o sinteză autobiografică viața dânilor, cu accent pe perioada când au fost elevi la Sibiu și Brașov și ulterior în activitatea de radiolocatorști, până la pensionare, respectiv la trecerea în rezervă.

Mărturia orală a celor doi veterani ai învățământului militar românesc de radiolocație este consemnată în rândurile care urmează.

În descrierea faptelor și întâmplărilor vieții prin care au trecut cei doi protagoniști, ale căror mici medalioane biografice mă încumet să le prezint cititorilor, am pornit de la o imagine care mi-a dăinuit în memorie încă din copilărie, când în casa noastră, a bunicilor, dar și a multor altor familii „sănătoase” de români din Transilvania natală, era expusă pe perete alături de icoana Maicii Domnului cu Pruncul, una sau două litografii frumoase, color, în ramă simplă de lemn.

Erau de dimensiunea unei foi de cerere, cum se spunea atunci, format A 4 acum.

Acestea reprezentau Scara vieții bărbatului și Scara vieții femeii, care era mai rară și era expusă numai alături de cea a bărbatului. (Foto nr. 1).

La aceste litografii alegorice populare, fără pretenții artistice, dar cu un puternic mesaj ideatic și realist, ne uitam noi, copii fiind, fascinați că ne regăseam pe noi, pe părinții și pe bunicii noștri. Urmărind cele zece (decade) trepte ale scării, le-am comparat cu viața eroilor acestor rânduri și am constatat, nu fără emoție și surprindere, că unele se aseamănă foarte mult.

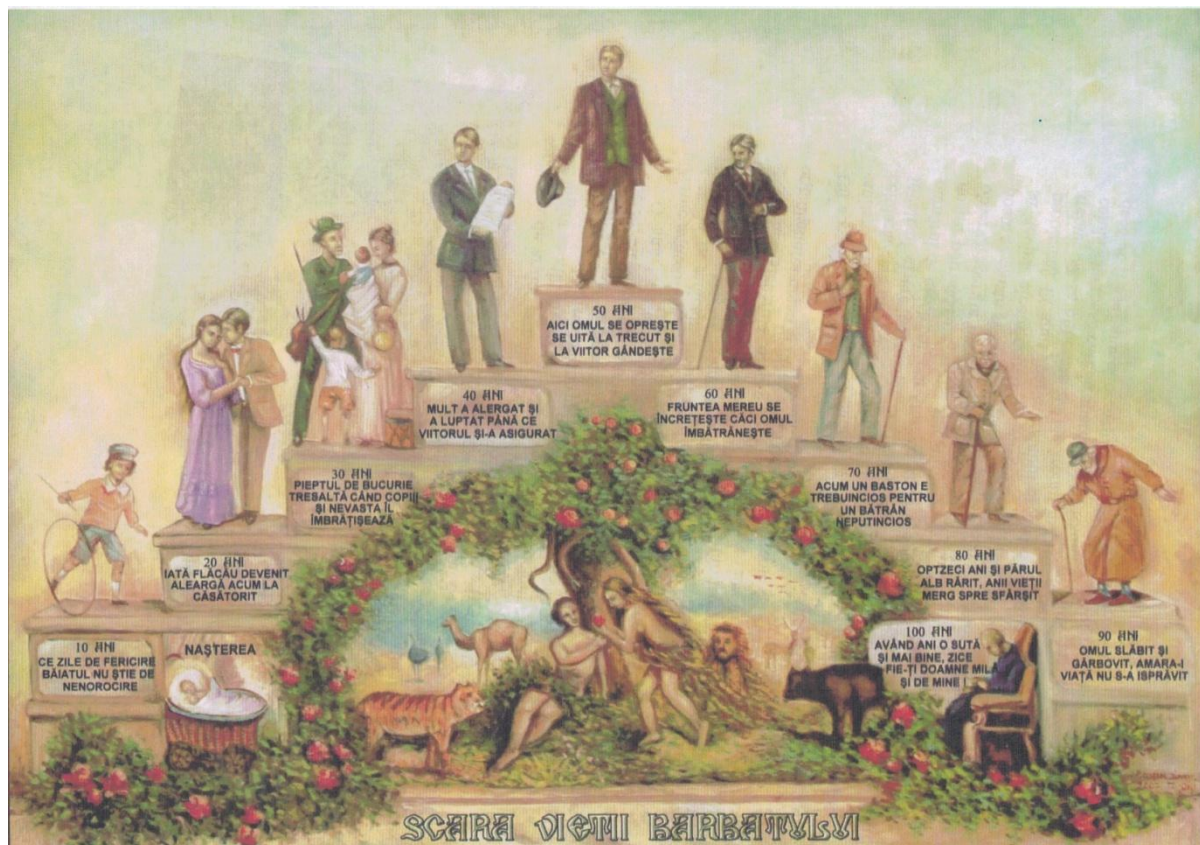


Foto Nr. 1, Scara vieții bărbatului

### **Col.(Rtr.) Costache Pânzariu, cel mai longeviv ofițer de radiolocație în viață!**

Domnul Colonel Pânzariu Costache este unul din puținii foști elevi ai Școlii Militare de Ofițeri de Transmisiuni din Sibiu, aflat în viață, care a făcut parte din Batalionul 5 Elevi de Radiolocație, înființat acum 70 de ani în data 12 aprilie 1951 în cazarma „Horia” și absolvent al primei promoții de ofițeri de radiolocație, 23 august 1953, Brașov.

Primele două trepte ale vieții dânsului sunt aievea celor din scara vieții.

Dânsul se naște, după cum cu mândrie și apăsat precizează, într-o familie de răzeși de viață veche, la 7 iulie 1930, în comuna Viișoara (cunoscută și sub numele de Bivol) din jud. Dorohoi, acum în jud. Botoșani, din părinții Dumitru și Marghioala.

Urmează 7 ani cursurile gimnaziului „Spiru Haret” din comuna natală, după care un curs de contabilitate în urma căruia devine casier ajutor contabil la primăria comunei.

În toamna anului 1950, intră în a treia decadă a vieții și este încorporat militar în termen la Centrul de Instrucție O.I.L.A. (Serviciul de Observare, Informare și Legături Aeriene), din subordinea C.A.A.T. (Comandamentul Apărării Antiaeriene a Teritoriului), unde funcționa și Școala divizionară O.I.L.A., cu durata de 6 luni.

Cu acest prilej l-a cunoscut personal pe Sg.maj. Neculai Iordache, fost transmisionist, instructor și absolvent al cursului de ofițeri O.I.L.A, care a devenit un foarte valoros ofițer de radiolocație și viitorul comandant al Trupelor Radiotehnice în anii '90.

De asemenea l-a cunoscut și pe Sg.maj Nicolae Dobrică, fost cavalerist, instructor și el absolvent al cursului de ofițeri O.I.L.A, pentru cei care-și mai aduc aminte, fost comandant de batalion elevi în Școala Militară de Ofițeri Activi de Artilerie, Rachete Antiaeriene și Radiolocație „Leontin Sălăjan” din Brașov, despre care afirmă că era desăvârșit ca sportiv, lucru constatat și de către noi când eram elevi în școala militară de ofițeri.

Eroul nostru în anul 1951 a susținut examenul de admitere la Facultatea de Medicină din București, din păcate „reușit fără loc”, cum erau clasificați atunci candidații care îndeplineau baremul de admitere.

După acest episod, în luna iunie 1951 este chemat în fața unei comisii de selecție și admitere pentru Școala Militară de Ofițeri de Transmisiuni, de la Sibiu.

Repartiția pe specialități se făcea în ordinea mediilor astfel: cei cu media 5 (azi similar cu 10) erau repartizați la Radiolocație, cei cu media 4 erau repartizați la Transmisiuni Radio și cei cu media 3 erau repartizați la Transmisiuni Fir. Dânsul având media 5, a fost repartizat la Radiolocație, Batalionul 5 Elevi Radiolocație, nou înființat, compus din 2 companii de elevi, cu 4 plutoane, de câte 20 de elevi fiecare, în total 160 de elevi.

Durata școlarizării era de 20 de luni, echivalate cu 2 ani.

Ulterior Marele Stat Major (M.St.M.) hotărăște înființarea Companiei 3 Elevi de Radiolocație, deci un batalion standard cu 3 companii.

În acest scop se organizează un nou examen de admitere și sunt admiși încă 40 de elevi, repartizați pe 2 plutoane. Batalionul avea 200 de elevi.

Către sfârșitul anului 1952 printre elevi, acum aflați în anul II, s-a răspândit vestea că o parte dintre ei vor fi selecționați să urmeze un curs de cunoaștere, exploatare și întrebuințare a unei stații de radiolocație sovietice.

În primul an de studii, pe lângă disciplinele tehnice specifice specialității de radiolocație, elevii au studiat radarul german Würzburg 2, din al II-lea Război Mondial. În anul II urmând să studieze radarul american S.C.R.-527-A și radarul britanic A.N.-T.P.S.-3.

În scurt timp s-a constituit un pluton de elevi sub comanda Slt. Neculai Iordache, care au plecat la Ciacova, unde au studiat stația de radiolocație P-20, cu instructori sovietici. La sfârșitul anului 1952 aceștia sunt avansați la gradul de sublocotenent. Ulterior absolvenții cursului au devenit instructori pentru cursanții români.

Între timp a luat ființă la Sibiu, instituție de sine stătătoare, Școala de Ofițeri de Radiolocație, care în anul 1953 s-a desființat și s-a transformat în Divizionul 3 Elevi Radiolocație al Școlii Militare de Ofițeri de Artilerie Antiaeriană din Brașov.

Data de 23 August 1953, este consemnată ca dată la care a absolvit școala Prima Promoție de Ofițeri de Radiolocație, cu durata de școlarizare de 2 ani. Șeful promoției a fost desemnat Lt. Eugen Teodorescu, viitorul Comandant al Trupelor de Artilerie și Rachete Antiaeriene, comandantul școlii fiind Col. Temelcu. De menționat că în acea perioadă pe lângă comandanții de unități era câte un consilier militar sovietic.

După absolvirea școlii Lt. Pânzariu este repartizat ca șef stație de radiolocație Würzburg, la Regimentul de Artilerie Antiaeriană de la Rafinăria 2, Brazi.

Ulterior trece prin mai multe unități de artilerie antiaeriană, ca tehnic de radiolocație și apoi la regimentul de la Giurgiu, ca instructor pentru pregătirea ofițerilor de artilerie antiaeriană în specialitatea radiolocație.

După 7 ani, în anul 1961 (deceniul patru al scării vieții), este admis în Academia Militară Generală. Face parte din prima promoție de ofițeri de radiolocație de comandă și stat major, august 1965. Este repartizat pe funcția de comandant al Nodului (batalionului) Radiotehnic de la Moldovița, unde se mută și cu tânăra familie.

În anul 1967 în urma unui incident tehnic pe timpul transportului stației P-35, sosită din reparație capitală, de la Moldova Nouă spre Moldovița, soldat cu pagube materiale minore, la propunerea comisiei de cercetare a evenimentului deosebit este mutat pe funcție de maior la Nodul radiotehnic de la Odorhei.

De acolo, în luna martie 1972 este mutat pe funcția de comandant al Nodului radiotehnic de la Tășnad, unde împreună cu subordonații realizează un dispozitiv de luptă considerat model în Trupele Radiotehnice.

În anul 1979 (deceniul 5 al scării vieții) este mutat în interes de serviciu, pe funcție de colonel, comandant al Batalionului radiotehnic de la Odorhei.

Aici în ajunul Crăciunului din anul 1981 (trecea în deceniul șase al scării vieții), la Odorhei are loc un eveniment deosebit datorită neglijenței în serviciul de gardă al unității, soldat cu decesul prin împușcare a unui militar în termen. Comisia de cercetare a evenimentului propune destituirea comandantului. A fost chemat în fața consiliului de conducere al C.A.A.T., unde a fost umilit, lăsat fiind mai bine de 12 ore în picioare pe holurile comandamentului, unde s-a analizat inclusiv propunerea de trecere în rezervă.

Comandantul de atunci al C.A.A.T., Gl. Mocanu Mircea, calm și cerebral, așa cum mulți își amintesc, a hotărât să-și continue cariera militară.

Drept urmare a fost mutat pe funcția de șef de tură în P.C. (Punctul de Comandă) al Diviziei de apărare antiaeriană de la Timișoara, de unde în anul 1982 se pensionează, după 30 de ani în radiolocația românească.

Urările de „pensie lungă” primite cu ocazia trecerii în rezervă, cu drept de pensie, au fost de bun augur, în prezent ca pensionar își dorește să ajungă la vechimea de 40 de ani și apoi și la cea de 50 ani ca pensionar militar.

Multă sănătate îi dorim și noi, acum aproape de trecerea sa în deceniul 10 al „scării vieții bărbatului”!

Este unul din cei mai longevivi ofițeri de radiolocație, membru de seamă al mării familii a radiolocatorilor. A trăit din plin nouă trepte ale Scării Vieții Bărbatului și va păși pe 7 iulie anul acesta în cea de-a zecea decadă a vieții.

Cred că pot spune despre dânsul că se poate considera un om fericit, pentru că a avut norocul să trăiască atât de mult încât să se bucure de bătrânețe, de sănătate și o pensie atât de lungă.

Realizările și împlinirile domniei sale ca ofițer de radiolocație, ca soț, tată și bunic depășesc cu mult toate celelalte neplăceri, înfrângeri și dezamăgiri trăite de-a lungul vieții, care nu ocolește niciodată pe nimeni. Optimismul său robust, mă face să cred că l-a ajutat foarte mult ca să depășească cu bine toate obstacolele vieții.

Are, așa cum mi-a spus, conștiința împăcată că și-a făcut datoria față de România și poporul român, față de armată, față de familie și față de societate.

Este un român adevărat!

Onoare și Respect domnule Colonel Pânzariu, să fiți binecuvântat de Dumnezeu!

Multă sănătate și bucurii din partea tuturor radiolocatoriștilor români!

**Mr. (Rtr.) Ion Pică, omul care a sfințit locul și după trecerea în rezervă!**

Domnul Mr. (Rtr.) Ion Pică este cel de-al doilea erou al prezentei evocări, coleg de promoție cu dl Colonel Pânzariu, cu trei ani mai tânăr decât dânsul, acum în vârstă de 87 de ani, născut la data de 28 februarie 1935 în București, într-o familie de militari, tatăl său fiind subofițer cu gradul de Plutonier adjutant șef în Armata Regală Română.

În anul imediat următor nașterii sale ajunge împreună cu familia în Brașov, urmându-și tatăl, militar de carieră, mutat la poalele Tâmppei în interes de serviciu.

Povestea de viață a domnului Pică se pliază perfect pe cele 9 trepte ale „Scării vieții bărbatului”, trăite până acum.

Discuțiile telefonice cu dânsul s-au desfășurat câte aproximativ 4 ore, în cele două zile consecutive în care au avut loc, în care dânsul, cu o memorie de invidiat mi-a descris cu lux de amănunte cariera de radiolocatorist, de 9 ani de zile, din luna aprilie 1951, când a devenit elev radiolocatorist în Școala Militară de Ofițeri de Transmisiuni de la Sibiu și până în luna aprilie 1960, când a fost trecut în rezervă, pentru motive neimputabile lui. De asemenea în același stil mi-a relatat copilăria și adolescența dânsului, dar mai ales viața de civil, până la pensionare și după.

În dialogul cu dânsul mi-a cerut de mai multe ori să fiu cât se poate de ponderat în prezentarea vieții dânsului. Nu i-am promis nimic în acest sens, ci dimpotrivă i-am spus că evenimentul aniversar la care este părtaș mă obligă să-l evoc măcar succint. Așa am și făcut!

Cursurile școlii primare le-a urmat, primele 4 clase le-a urmat la Școala primară Nr. 4, actualul Liceu de Informatică „Grigore Moisil” din Brașov, apoi clasele I și II de liceu la Liceul „Ioan Meșotă”, acum localul Facultății de Litere, din apropierea Hotelului „Aro” din Brașov. Făcând parte din generația de elevi care a prins trecerea de la școala primară de 4 clase la cea de 7 clase, a trebuit să urmeze clasa a VII-a, ultima, tot la Școala primară Nr. 4.

După absolvire a susținut examenul de admitere la Liceul „Andrei Șaguna”, unde reușește fără loc și este nevoit să opteze pentru una din școlile profesionale. A ales școala „Întreprinderii metalurgice D. Voinea S.A.R.” din Brașov (cunoscută și sub numele de Uzina 2 sau Carfil).

A urmat școala profesională timp de 2 ani și în paralel cursurile liceale. A fost selecționat pentru examenul de admitere în Școala de Ofițeri de Transmisiuni din Sibiu, unde devine elev începând cu anul 1951. După absolvirea școlii în luna august 1953, este repartizat la Regimentul de Artilerie Antiaeriană de la Reșița. La sfârșitul anului 1953 este detașat în București pentru a urma un curs de specializare pentru stații de radiolocație, perioadă în care urmează și cursurile liceale. În anul 1955 urmează cursul de radioproiectoare de la Băneasa.

În perioada 1955-1956, alături de alți 10 ofițeri urmează cursul intensiv de pregătire în Limba Rusă, Electrotehnică și Radiotehnică în vederea plecării la studii în U.R.S.S. Din cauza Revoluției Ungare, rămâne în țară până la sfârșitul lunii noiembrie, când pleacă la studii în orașul Penza, la câteva sute de Km, SE de Moscova, unde exista un oraș militar încă din perioada interbelică.

Tot aici se afla și Centrul de Instruire Reparații Capitale de Radiolocație. A fost coleg de curs cu Col. Stancu viitorul comandant al Bazei de Reparații de la Pipera. În perioada noiembrie 1956-martie 1958 a studiat acolo.

Înainte de terminarea studiilor împreună cu fostul coleg și prieten din școala militară de la Brașov, Col. Paul Pedolu, prin intermediul atașatului militar român de la Moscova, au înaintat rapoarte individuale prin care solicitau să continue studiile la Academia Tehnică de Radiolocație din Harkov (acum în Ucraina), dar nu li s-a aprobat. Întors în România a fost repartizat și încadrat ca șef de laborator de radiolocație la Școala de Ofițeri de Artilerie Antiaeriană din Brașov. La 1 aprilie 1960 a fost trecut în rezervă, din motive neimputabile lui, în contextul celei de-a doua mari reduceri de efective militare după cea din 1958, la retragerea trupelor sovietice din România.

În plină decadă a treia a „scării vieții bărbatului”, este nevoit să ia viața din nou de la început, de data asta ca civil. A beneficiat timp de un an de zile de ajutor financiar lunar în cuantum de o soldă, aproximativ 2000 de lei. Asemănarea cu perioada anilor 1998-2004 din armata noastră, este absolut întâmplătoare!

În acea perioadă a urmat la București în cadrul UCECOM (Uniunea Națională a Cooperăției Meșteșugărești), cursul de tehnician reparații radio-TV. Întors la Brașov a lucrat timp de 6 ani ca depanator Rd-Tv la Cooperativa Tehnica, cu sediul pe strada Armata Roșie Nr. 21. Atunci a cunoscut prin natura serviciului mai mulți directori și șefi din Regionala C.F.R. Brașov, ceea ce l-a ajutat să obțină transferul în cadrul CFR.

Tot în acea perioadă, în anul 1966, potrivit unui ordin comun al M.Ap.N, M.Î. (Ministerul Învățământului) și M.M. (Ministerul Muncii), cursurile școlii militare de ofițeri au fost echivalate cu studiile de subinginer ale Facultății de Căi Ferate, specialitatea Material rulant. Transferat în cadrul Regionalei CFR Brașov, a fost șeful laboratorului de verificare, testare și reparații a aparaturii electronice și de automatizare ale locomotivelor electrice, înființat de dânsul după modelul laboratoarelor din școala militară de ofițeri, până la pensionare sa în data de 1 ianuarie 1991, după 31 de ani de muncă, la vârsta de 56 de ani.

Mai în glumă, mai în serios, mi-a spus că dorește să beneficieze de pensie timp de cel puțin 40 de ani, durata perioadei cât a fost în activitate ca militar și civil!

După pensionare s-a mutat în București ca să fie mai aproape de fiul său, inginer de Căi Ferate. În prezent trăiește și se administrează singur după decesul acum 13 ani a regretatei sale soții. Treptat, treptat a reușit să treacă prin treptele „scării vieții bărbatului”, acum aflându-se spre finalul celei de-a noua și se pregătește să treacă în cea de-a zecea! Este sănătos, perfect lucid, plin de viață și trăiește din plin cu satisfacția datoriei împlinite!

Dumnezeu să-l ajute, să-i dea sănătate și să-l binecuvânteze!

Aici se încheie, deocamdată din punctul meu de vedere, demersurile făcute de către mine, ajutat de inimosul prieten și coleg dl Lt.col.(Rtr.) Ladislau Penzes, Loți, Tata Loți, tata PRV-urilor, cum mai este cunoscut de către radiolocaționiștii mai vechi, de către dl Gl. Bg. (Rtr.) Ionel Cantaragiu, Col. (Rtr.) Nicolae Timofie și Col. (Rtr.) Ion Sofronie, cărora le mulțumesc pe această cale din suflet și le urez succes și dâșilor în continuare!

Onoare și respect tuturor radiolocaționiștilor români cu ocazia aniversării a 70 de ani de la înființarea primei instituții militare românești de învățământ de radiolocație!

Ioan Gheorghe Rațiu

La împlinirea a 70 de ani de învățământ militar românesc de radiolocație  
Brașov, 12 Aprilie, Anul Domnului 2021